

XXV TAVALINE PÜHAPÄEV C AASTAL

(Esimene lugemine Am8 ,4-7)

Lugemine prohvet Aamose raamatust:

Kuulake, teie, kes te viletsat taga kiusate ja rõhute vaese vastu maad. Te ütlete: millal möödub noorkuupüha, et me saaksime vilja müüa, ja hingamispäev, et me võiksime avada viljaaidad. Siis me teeme mõõdu väiksemaks ja hinna suuremaks - petame vääraste vaekaussidega. Me tahame osta raha eest viletsa ja sandaalipaari eest vaese, isegi aganad peavad rahaks tehtud saama. Sellepärast on Issand andnud vande Jaakobi uhkuse juures: "Tõesti, ma ei unusta ühtki nende tegu!"
See on Jumala Sõna.

(Vastulaul Ps113 ,1-2.4-6.7-8)

R: Kiitke Issandat, kes ülendab vaeseid.

Kiitke, Issanda sulased,
kiitke Issanda nime.
Issanda nimi olgu kiidetud
nüüdsest peale ja igavesti.
R:

Issand on ülendatud kõigi rahvaste üle,
tema kirkus on üle taevaste.
Kas on kedagi, kes on Issanda, meie Jumala sarnane,
kes ta istub kõrgel troonil ja näeb alla maasügavusse.
R:

Kes tõstab põrmust kehva
ja ülendab vaese tuhaasemelt,
et panna ta istuma ülikute kõrvale,
oma rahva ülemate sekka.
R:

(Teine lugemine 1Ti2 ,1-8)

Lugemine püha apostel Pauluse esimesest kirjast Timoteosele:

Ennekõike manitsen ma sind, et sa paluksid ja palvetaksid, peaksid eestpalveid ja tänapalveid kõigi inimeste eest: kuningate ja kõigi eest, kelle käes on võim, et me võiksime elada rahulikult ja segamatult, samas kõigiti jumalakartlikult ja väarikalt. Nõnda on Issanda, meie Lunastaja silmis hea ja temale meelt mööda, ja tema tahab, et kõik inimesed tõe tundma saaksid. Sest Jumal on üksainus ja üksainus on ka vahemees Jumala ja inimeste vahel - inimene, Jeesus Kristus, kes on iseenda andnud lunahinnaks kõikide eest, ja tunnistanud õigel ajal.
Sellepärast olen mina määratud kuulutajaks ja apostliks - ma räägin tõtt ega valeta - paganate õpetajaks usus ja tões. Ning ma tahan, et mehed kõigis paigus tõstaksid palves oma käed puhta meelega, ilma viha ja tülita.
See on Jumala Sõna.

(Salm enne evangeeliumi Ap 16,14b)

Halleluuja. Issand, ava meie süda,
et me võtaksime vastu Sinu sõna. Halleluuja.

(Evangeelium Lk16 ,1-13 lüh. <<< 10-13)

Lugemine püha Luuka evangeeliumist:

Oli üks rikas inimene, kellel oli mõisavalitseja, kelle peale oli talle kaevatud, nagu pillaks see tema vara. Ja mees kutsus mõisavalitseja ja ütles talle: "Mis see on, mis ma sinu kohta kuulen? Anna aru oma valitsemisest, sest sa ei või enam valitseda!" Aga mõisavalitseja mõtles endamisi: "Mis ma pean tegema, kui isand võtab valitsemise minu käest ära? Maad kaevata ma ei jaksa, kerjata häbenen. Küll ma tean, mida ma teen, et inimesed võtaksid mind vastu oma kodadesse, kui mind tagandatakse valitsemast!" Ja ta laskis enda juurde kutsuda üksteise järel oma isanda võlglased. Esimesele ta ütles: "Kui palju sa võlgned mu isandale?" See ütles: "Sada vaati õli." Tema aga ütles talle: "Võta oma võlatäht, istu ja kirjuta kähku viiskümmend!" Seejärel ta küsis teiselt: "Aga kui palju sina võlgned?" See ütles: "Sada tündrit nisu." Sellele ütles valitseja: "Võta oma võlatäht ja kirjuta kaheksakümmend!" Ja isand kiitis ülekohtust mõisavalitsejat, et ta oli käitunud arukalt, sest selle ajastu lapsed on omasuguste suhtes arukamad kui valguse lapsed.

Minagi ütlen teile: tehke endile sõpru ülekohtuse mammonaga, et kui see saab otsa, võetaks teid igavestesse telkidesse. Kes on ustav vähimas, see on ustav ka paljus, ja kes on ülekohtune vähimas, see on ülekohtune ka paljus. Kui te nüüd ülekohtuses mammonas ei ole olnud ustavad, kes võib teie kätte usaldada tõelist? Ja kui te võõra varaga ei ole olnud ustavad, kes annaks teile kätte teie oma? Ükski sulane ei või teenida kahte isandat, ikka on nii, et ta vihkab üht ja armastab teist või et ta pooldab üht ja põlgab teist. Te ei saa orjata Jumalat ja mammonat!
See on Issanda sõna.

Sissejuhatus

Kui erinevad on eri ajastute ettekujutused sellest, mis on hea ja mis halb, mis parem ja mis halvem. Prohvet Aamose raamatus on kirjas: "Me tahame osta raha eest viletsa ja sandaalipaari eest vaese, isegi aganad peavad rahaks tehtud saama."

Jah, armsad õed ja vennad, orjus on tänapäeval rangelt keelatud, selle pahupooleks võib aga osutada, et kellelgi kusagil põgenikelaagris pole sedagi väljapääsu, et ta võiks orjana vähemalt oma toidu välja teenida.

Niisamuti kõlab tänapäeva inimese kõrvades aganate rahakstegemine üsna positiivselt: taastuva energia allikana on biomass ju igati tervitatav. Aga nii see ongi, et me elame ajastul, kui miski pole enam päris ühetähenduslik, nii et seda võiks otsekohe ja ilma järele mõtlemata taibata. Minevik võib meile tunduda küll vahel selgema ja paremana kui olevik, kuid minevikku põgenemine ei lahenda kindlasti tuleviku probleeme. Me loeme patutunnistuse...

Jutlus

Ükski sulane ei või teenida kahte isandat! Kas tõesti, armsad õed ja vennad? Kõigepealt tuleks muidugi selgitada, kes üldse on ori, mida ütlevad selle kohta teatmeteosed.

Ori on inimene, kellelt on röövitud tema personaalne vabadus, keda kasutatakse nagu eset ja keda peetakse kellegi omandiks. Tähtsaks nüansiks asja juures on see, et inimest hoitakse kinni vastu tema tahtmist ja ta jäetakse ilma kõigist talle vanemate kaudu kuuluvatest õigustest ja inimvääriskusest. Orjus on tähendanud ennekõike inimese majanduslikku ekspuuteerimist, kuid pole piirdunud vaid sellega. Ametlikult on orjus kõikides maailma riikides keelatud, kuid ikka leidub veel väga palju inimesi ja terveid hõime, kelle faktiline olukord vastab antud määratlusele.

Sõna "ori", saksa keeles "Sklave" (niisamuti inglise "slave") tuleneb ilmselt kreekakeelsest sõnast "skylein" - sõjasaagiks saama. Kuigi kellelegi ei tee au, et ta on olnud ori, määratles Iisraeli rahvas end ainulaadsel kombel rahvana, kelle Jumal Egiptuse orjusest vabastas. Orjust mõisteti juutide poolt millegi ajutise ja piiratuna, kuna nende juures ei jäetud kedagi orjusse alaliseks. Niisamuti kehtisid selle rahva seas orjade jaoks erilised eeskirjad. Kui mõni juut end suure häda sunnil orjusse müüs, pidi ta kuue aasta pärast oma vabaduse tagasi saama, nii nagu Iisraeli rahvas oli kord Egiptuse orjusest vabanenud. Juutidel kehtis isegi teisest rahvusest orjade kohta käsuõpetuse reegel, et hingamispäeval ei tohtinud nemadki tööd teha.

Rooma riigis tervikuna kehtis võlaorjus kuni teise sajandini enne Kristust, kui see elanikkonna nõudmisel keelati. Roomlaste vallutusretked tõid üha rohkem sõjavange orjadena pealinna, ja riigi kodanike orjuses pidamine oleks nõudnud kahe eri reeglistiku kehtestamist ning muutunud seetõttu liiga tülikaks.

Jeesus ütles: "Ükski sulane ei või teenida kahte isandat, ikka on nii, et ta vihkab üht ja armastab teist või et ta pooldab üht ja põlgab teist. Te ei saa orjata Jumalat ja mammonat!" Võib aga öelda, et omamoodi teenisid juutidest orjad oma kodumaal niikuinii kaht isandat, sest juudid omakorda elasid aastasadu esmalt babüloonlaste, siis kreeklaste ja lõpuks roomlaste võimu all.

Antiikajal ei mõistetud orje ainult primitiivsete töömashinatenä. Tollal võis kohata ka väga mõjukaid orje, kellele nende isand oli usaldanud kogu oma majapidamise. Ja kui ori vabaks lasti, siis jäi ta tihti samale kohale, oma endise isanda juurde tööle. Võibolla tuleks just sellest vaatenurgast mõista Jeesuse sõnu: "Kui te võõra varaga ei ole ustavad olnud, kes annaks teile kätte teie enda oma?"

Mis on võõras vara ja mis on oma? Kas on üldse midagi, mida võime pidada päris omaks, sest sündides on meile kaasa antud nii ajastu kui elukeskond - vähe sellest, isegi miniateadvus koos kõigi vaimuannete ja puudustega ei ole meie omaenda saavutus. Meie mänguruum on üsna ahtake: me oleme aegruumi orjad, kes ei saa parimagi tahtmise juures liikuda aja raamidest väljapoole; niisamuti oleme me oma loomuse orjad, kes suudavad alati tahta midagi, mis selles maailmas on võimatu.

Nii ongi ajalikule olevusele omane, et see esimene ja meile hästi kättesaadav isand, keda teenida, oleme me endale ise. Aga kuidas teenida kõigi oma maiste soovide ja taevaste unistuste kõrval Jumalat? Jumalat, kes meid on loonud, kellelt me oleme saanud kõik, kaasaarvatud iseenda... Kuidas täita kellegi tahet, keda me ei näe ja kelle ilmutus võimaldab nii palju erinevaid tõlgendusi?

“Selle ajastu lapsed on omasuguste suhtes arukamad kui valguse lapsed”. Need on Jeesuse sõnad, mis tähendavad, et Jumal tahab ilmutada oma tarkust ka materiaalse maailma pragmaatikute kaudu, kes suhtuvad nii mõneski olukorras maailma realistlikumalt kui need, kes usuvad Jumalasse. Valguse lapsed ehk usklikud sarnanevad tihti XIX sajandi Ameerika kullapalaviku aja kullaotsijatega, kes lootsid väärismetalli leides vaesusest pääseda, kuid rikkaks said tegelikult hoopis arukad kaupmehed, kes müüsid neile labidaid ja muud varustust...

Armsad õed ja vennad, võibolla oleme harjunud mõtlema, et Jumala tahet saab teada piiblit lugedes ja järgides kiriku õpetust. Suuremas osas on see muidugi õige, kuid Jumal pole kõnelenud meile mitte ainult oma saadikute läbi, vaid tema tahet näeme jätkuvalt kõiges, mis ta on loonud. Tegelikult juhatavad nii pühakiri kui kirik meid elama maailmas avatud silmadega. Nad õpetavad meid mõistma, et nii nagu elupäästvatel ravimitel võivad vahel olla eluohtlikud kõrvalmõjud, nii kaasneb ka vooruste ja ideaalidega teatud pimestatus - naiivsus ja heausklikkus, mis panevad unustama või eitama maailmas reaalselt toimivaid reegleid.

Taevas võib olla kõik teistmoodi, kuid siin elus ei saa me ühtki tegu samaaegselt teha ja tegemata jätta; me peame valiku tegema, kusjuures kahevahelolek võrdub tegematajätmisega. Sellepärast, armsad õed ja vennad, peame kõigi oma lootuste ja unistuste kõrval oskama arvestada ka selle maailmaga, ülekohtuse mammonaga, mida me ei saa igavesse ellu kaasa võtta.

Kui me aga usume, et Jumala Vaim elab meis, siis ei pea me ka maailma kartma, vaid tegema, mida meie südametunnistus ütleb: aitama selle kaduva varaga oma kaasorje siin maailmas, et leevendada nende häda ja aitama neid edasi teel Jumala juurde. Amen.